

Zámek v proměnách času - Díl II.

V minulém díle jsme v našem putování historií bzeneckého zámku skončili příchodem rodu Pruskovských z Pruskova do Bzence. Tento slezský šlechtický rod je připomínán již od 13. století. Vlastnili statky v Opolsku a Ratiboři. V 16. století v habsburských službách dosáhli vlivnějšího postavení a získali majetek v Čechách a na Moravě (kromě Bzence také Staré Hradky a Hradec nad Moravicí).

Prvním příslušníkem tohoto rodu, který získal bzenecké panství, byl Kašpar Pruskovský, který si vzal za manželku ovdovělou Barboru Revay z Revy, jež panství zdělila po svém manželu Michalu Lorantovi z Inky, který zemřel 6. 1. 1587. Kašpar Pruskovský věnoval bzeneckému panství velkou pozornost, protože se velmi odlišovalo od jeho ostatních statků na severní Moravě. Zemědělství soustředil na rovinaté území kolem Vracova, chov dobytka do Bzence a na dvůr do Vracova, jalového dobytka pak na dvůr Rudník a na svobodný dvůr ve Vacenovicích, který koupil r. 1593. Jeho koupí vyřešil i spory o drancování lesa právě ze strany obyvatel Vacenovic. Chov ovcí přesunul do Olšovce a Vracova. Na všechny robotní povinnosti však neměl dostatek pracovních sil, přesunul sem proto část poddaných ze svých slezských panství Pruskova a Šemic.

Nezanedbal ani vinice, které zvláště podporoval ve Bzenci a Syrovíně. Zemřel bezdětný roku 1603 a své panství s veškerým majetkem odkázal svému synovci Janu Kryštofu Pruskovskému z Pruskova na Chřelicích a Bělé. Ten ihned po příchodu na bzenecké panství roku 1604 nechal sestavit urbář, kde byly uvedeny všechny nemovitosti, poplatky, dávky a roboty. Tento urbář se dochoval do dnešních dnů a je uložen v Moravském zemském archivu v Brně.

Jan Kryštof měl za manželku Kunhutu z Gutštejna, která mu porodila 14. 6. 1595 syna Jiřího Kryštofa. Ten zdědil po smrti otce roku 1625 panství, ale zemřel již po několika letech 12. 5. 1633 a byl pochován v kostele v Hradci u Opavy. Panství přešlo na jeho nedospělého syna taktéž Jiřího Kryštofa, za nějž spravovali panství po dobu jeho nezletilosti hrabě Jiří Oppersdorf, baron Jáchym z Čečova a Metichu a Jiřího matka Anna Juliána z Kochtic a Lublince. Ti započali s navrácením některých městských privilegií, aby podpořili příliv nových robotníků na neobdělávané usedlosti, kterých bylo v průběhu třicetileté války a po ní spousta. Po této válce dokonce nechávali zpustlé vinice zájemcům zdarma - pod podmínkou jejich znovuvysazení. Mladý Jiří si vzal za manželku Marii Rebeku ze Stubenbergu, v roce 1663 byl povýšen do hraběcího stavu a začal se psát jako Proskovský z Pruskova. Ve Bzenci nechal zbudovat nynější kostel a pro něj zhotovil i nový zvon. Zemřel 15. 9. 1701, aniž by se dokončení stavby dožil.

Pruskovští z Pruskova toho za dobu vlastnictví bzeneckého panství vykonali mnoho, pro další osudy našeho zámku je však nejvýznamnější osobou císařko-královský tajný rada a komoří hrabě Erdman, který se těšil velké přízni u samotné císařovny Marie Terezie. Ta dokonce věnovala bzeneckému kostelu hedvábné roucho, které sama vyšívala a hraběti slíbila, že se dostaví osobně do Bzence na výročí jeho zlaté svatby. Tento slib však nemohla dodržet kvůli svému špatnému zdravotnímu stavu. Místo toho pozvala hraběte spolu s hraběnkou do vídeňského Schönbrunnu, kde jim požehnal za účasti celého dvora sám arcibiskup. Hrabě Erdman nechal renesanční bzenecký zámek v letech 1709-1710 barokně přestavět dle projektu architekta Domenica Martinelliho.

Tento zámek byl postaven jako dvouposchodový do čtverce, v rozích opatřen čtyřmi arkýři na způsob věží. Nad hlavním vchodem do zámku byla věž s hodinami. Na nádvoří byly po levé straně vchodu kanceláře panských úředníků, po pravé pak kaple Sv. Kříže. Průčelí zámku bylo orientováno do zahrady, která byla u zámku přebudována do francouzského stylu, kdežto její spodní část do podoby anglického parku. V parku byl také vybudován skleník a před ním oranžerie, do které se přes zimu ukládaly exotické rostliny. Přístup k oranžerii byl ozdoben dvěma barokními sochami Apollóna a Diany držícími erb hraběte a jeho ženy. Parkem protékal potůček, který zásoboval zámecký rybník s umělým ostrůvkem.

Panství po hraběti Erdmanovi zdědil jeho syn Leopold, který však většinu času trávil mimo bzenecké panství. Zemřel roku 1769 a tím rod hrabat Pruskovských vymřel po meči. Panství přešlo na jeho sestru hraběnkou Arnoštu Salm-Neuburg, která vedením panství pověřila svého úředníka Josefa Papíka. V roce 1775 došlo k úpravám zámeckého nádvoří, které bylo nově vydlážděno a v 90. letech 18. století byl zámek opraven včetně příkopů kolem zámku. Hraběnka zemřela r. 1806 a v závěti odkázala panství Františkovi de Paula z Ditrichštejna. V roce 1823 koupil bzenecké panství kurfiřt Hesensko-Kasselska Vilém II. Hesenský, ale o tom si již povíme v další kapitole.

/pokračování příště/

Vzhledem k obsáhlosti daného tématu a omezenému prostoru v tištěném zpravodaji bude vždy po publikování článku uveřejněna také jeho nezkrácená verze na městském webu www.bzenec.cz.

Vít Vratislavský, Libor Kuchař a Petr Janovský

Obr_01 Barokní podoba bzeneckého zámku na litografii od Friedricha Adolpha Kunikeho z roku 1830.

Obr_02 Erb Pruskovských z Pruskova.

Obr_03 Jiří Kryštof Pruskovský z Pruskova st.

Obr_04 Jiří Kryštof Pruskovský z Pruskova ml.

Obr_05 Leopold Pruskovský z Pruskova.